

Asia: VN/16819/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuslakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme ystävällisesti ottamaan kantaa ehdotuksiin sekä tarvittaessa tuomaan esiin myös perustelut näkemyksillenne.

Voitte halutessanne tuoda esiin myös sellaista keskeistä tietoa, joka näkemyksenne mukaan vaikuttaa esityksen vaikutusten arviointiin.

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuslakien muuttamisesta

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan ja Kansaneläkelaitoksen maksamien kuntoutusrahaetuksien alaikärajan nostamista 16 vuodesta 18 vuoteen. Hallitus esittää myös, että vammaistukea maksettaisiin jatkossa alle 18-vuotiaalle lapsen vammaistukena sekä 18 vuotta täyttäneelle aikuisen vammaistukena. Eläkettä saavan hoitotuen alaikäraja nostettaisiin vastaavasti 18 vuoteen. Vammaisetuuksien saajat siirtyisivät siis jatkossa aikuisille tarkoitettujen etuuksien piiriin 18 vuoden iässä nykyisen 16 vuoden iän sijasta. Lisäksi hallitus esittää, että työttömyysetuuksien maksamiseen pääsääntöisesti soveltuvan 18 vuoden alaikärajan osalta säädettyjä poikkeuksia, jotka eräissä tapauksissa sallivat työttömyysetuuden maksamisen alle 18-vuotiaalle, rajattaisiin. Hallitus ehdottaa poistettavaksi mahdollisuuden myöntää työttömyysetuus alle 18-vuotiaalle työnhakijalle, joka on keskeyttänyt oppivelvollisuutensa suorittamisen oppivelvollisuuslain 7 §:ssä säädettyllä tavalla.

Hallituksen esityksellä tavoitellaan julkisen talouden säästöä, etuusjärjestelmän selkeyttämistä sekä vammaisetusjärjestelmän sisäisen rakenteen johdonmukaisuuden turvaamista suhteessa perusturvaetuksiin. Hallituksen esitys perustuu keskeisiltä osin vuosille 2025–2027 vahvistettuun julkisen talouden suunnitelmaan. Esityksellä toteutetaan myös hallitusohjelman kirjausta, jossa poistetaan oppivelvollisuuden pidennyksestä johtuvat mahdolliset päällekkäisyydet ammatillisen kuntoutuksen etuiksissa. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu tavoite sosiaaliturvan uudistamisesta yleistuen mallilla, johon on tarkoitus edetä talouden asettamat reunaehdot vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä. Nyt ehdotettava ikärajojen yhtenäistäminen siten, että ne jatkossa vastaisivat täysi-ikäisyyden ikärajaa, toteuttaa tavoitetta sosiaaliturvan kokonaisuuden selkeyttämisestä ja voivat osaltaan myös helpottaa hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettua yleistuen valmistelua.

KT pitää perusteltuna hallituksen esitysluonnoksen näkemystä siitä, että kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja Kelan kuntoutusrahaetuuksien nykyistä 16 vuoden alaikärajaa (myös vammaisetuudet) ei voitaisi enää pitää perusteltuna ja johdonmukaisena, kun ottaa huomioon mm. oppivelvollisuuden ja toisaalta perusturvan tavoitteet sekä vanhempien elatusvelvollisuuden nuoreen nähden. KT on samaa mieltä siitä, että ikärajan muuttaminen olisi johdonmukaista ja lisäisi sosiaaliturvajärjestelmän selkeyttä ja ymmärrettävyyttä. KT pitää myös perusteltuna sitä, että mahdollisuus työttömyysetuuteen poistetaan oppivelvollisuutensa suorittamisen keskeyttäneelle alaikäiselle henkilölle. KT on samaa mieltä hallituksen esitysluonnoksen perustelujen kanssa siitä, että tällaisessa tilanteessa työttömyysetuus ei lähtökohtaisesti olisi henkilön sen hetkiseen elämäntilanteeseen soveltuva etuus. Ensisijainen tavoite tulisi näissä tilanteissa olla oppivelvollisuuden suorittamisen tuessa.

Hallituksen esityksellä muutettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä niin, ettei työnantajalla olisi jatkossa mahdollisuutta saada alle 18-vuotiaiden työntekijöiden osalta sairauspäivärahaa. Luonnoksessa esitetään tilastona, että vuonna 2023 oli noin 24 000 16–17-vuotiasta työntekijää ja vain 123 tapausta, joissa maksettiin sairauspäivärahaa. Tämän perusteella vaikutukset olisivat luonnoksen perusteella työnantajalle vähäisiä. KT pitää ilmaisua epätarkkana. Täsmällisemmin ilmaistuna uudistuksen vaikutukset kohdistuvat vuositasolla vähäiseen määrään työnantajia.

Nyt esitetyn uudistuksen tuloksena työnantajalle ei käytännössä muodostuisi enää jatkossa vakuutusturvaa, kun työntekijällä olisi sairausvakuutuslain 7 luku 4 § 1 momentin perusteella oikeus palkkaan tai sitä vastaavan korvauksen sairauspoissaolon ajalta. Yksittäiselle työnantajalle tällainen tilanne voi olla toimijan koko huomioiden taloudellisesti merkittävä. On mahdollista, että uudistus vaikuttaisi työnantajien halukkuuteen palkata 16–17-vuotiaiden ikäryhmästä ainakin pidempiaikaisiin työsuhteisiin. Tällöin sillä voi olla myös vaikutusta oppisopimuspaikan tarjoamiseen.

Koska työnantaja ei jatkossa voisi saada alle 18-vuotiaan työntekijän kohdalla sairauspäivärahaa ja kantaa näin tästä taloudellista riskiä, ei KT:n näkemyksen mukaan ole perusteltua, ettei tässä

yhteydessä myös työtulovakuutuksen päivärahamaksun ikärajaa nostettaisi. KT:n näkemyksen mukaan tämä on ristiriidassa yleisen vakuutusperusteisuuden kanssa.

KT pitää tärkeänä, että hallituksen kuntoutusetuuksiin ja kuntoutusrahaan esittämien muutosten yhteisvaikutuksia nuorten toimeentuloon, muiden etuuksien piiriin hakeutumiseen sekä esitysten tavoitteeseen julkisen talouden säästöistä arvioidaan ja seurataan. Nyt esitettävän uudistuksen kustannusvaikutukset kuntatalouteen olisivat vuositasolla 2,1 miljoonaa euroa. KT haluaa esittää huolensa yhtäaikaisten uudistusten kumulatiivisesta vaikutuksesta ja vaatii kustannusten täysimääräistä korvausta kunnille.

Tammensalo Carita

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT - työllisyys- ja sosiaalipolitiikan
asiantuntija Patrik Tötterman, johtava eläkeasiantuntija Juha Knuuti